

Přišel rok Prasete! To je takové znamení.

Celou noc se po našem domě střílelo. Leželi jsme na chodbě. Nejsou tam okna. Předtím jsme seděli na sánkách a na podlaze v koupelně. Dům se třásl. A hořel. Ulicí jely tanky a střílely. Ten rachot – hrůza! Mansur s klukama se běhal dívat na tanky. Letadla shazovala bomby. A pak přišla taková rána, že v kuchyni vypadala okenní mříž. Spadla rovnou na maminku, bábu Ninu a na tetu Varju. Seděly na podlaze a slavily Nový rok. Teď mají rozbité hlavy.

Kreslím Mansurův portrét.

Polja

2. ledna

Střílí se, ale už jsem si zvykla. A nebojím se. Když to duní hodně blízko, bába Nina zpívá nebo vykřikuje častušky s ošklivými slovy. Všichni se smějeme a nebojíme se. Bába Nina je skvělá! Jsme dole v domovním vchodu a na kamínkách z cihel vaříme. Dívám se do ohně a mám dojem, že tam bydlí salamandři. Jsme špinaví a umounění. Všechny věci jsou samá saze. Pro vodu si chodíme za domy, k rourám. Někdy musíme ležet na zemi, aby nás nezabili. Jinak to nejde.

Bába Rimma je nemocná. Je to Aljončina babička. Běhám k nim do druhého vchodu. Mají kamínka bubínek! Kdežto u nás je hrozná zima. Spíme v holínkách a kabátech. Vyrobili jsme si z plechovky lampu – stačil knot a petrolej. Takže v noci není tma, a když letadla házejí bomby, můžeme si šeptat.

9. ledna

Všechno hoří. Z nebe padají bomby. Zabilo to jednu paní v uličce a taky celou rodinu v protějším domě. Lidi umírají, když si jdou pro vodu nebo shánějí chleba. Přišel k nám nějaký pán a chtěl petrolej. Maminka mu ho nedala.

Je nás hodně. Jíst nemáme co. Mamka a další chodí do velkoskladu. Velkosklad je místo, kde mají v bednách zmrzlinu. Všichni ji kradou. Maminka s tetou Valjou taky přinesly. Rozpustili jsme ji a pili k plackám. Bylo to moc dobré.

Rozpouštíme taky sníh. Jenže je ho málo. A voda z něj není dobrá. To dřív byly rampouchy pochutnání! Kdežto tenhle sníh je nějak ohořelý, šedivý. Mamka říkala, že za to můžou požáry.

10. ledna

Na zastávce Něftanka se objevila čečenská dívka se zrzavým copem. Na hlavě měla zelenou pásku. A v rukou malý samopal. Je jí tak šestnáct. Bojuje za Groznyj. A měla s sebou ještě mladšího kluka. Asi bratra. Děda na zastávce povídá: „Ta holka brání vlast. Až vyrosteš, taky budeš bránit vlast!“ ukázal na mě prstem. Pak jsem se dověděla, že ten malý samopal se jmenuje Tulpan. Úplně jako kytká!

Jídlo není nikde. Chleba taky ne. Bába Nina sehnala zelí. Tak jíme zelí! Brzy mi bude deset. Polja

12. ledna

Mansur mi ukázal raketovou pistoli. Je to jen taková jako trubka. Dává se s ní signál. Našel ji na ulici.

Chavin tatínek z prvního vchodu, strejda Sultan, někde chytil slepici, uvařil ji ve velkém kýblu a všem dával napít vývaru. Nám taky. Všichni jsme se na ten kýbl vrhli a snědli to. Tedy – vypili vodu z vařené slepice. To byla nádhera! Strejda Sultan nám dal ještě dvě brambory!!!

Chava není doma. Odjela s maminkou do Inguška. Polja

14. ledna

Přes modré hory přišel syn báby Olji – je stará a bydlela u nás. Zastřelit ho chtěli jak vojáci, tak povstalci. Ale on každému jen řekl: „Jdu za maminkou!“ A nikdo ho nezabil. Je to hrdina. Byli jsme tak strašně hladoví! A on šel do velkoskladu a přinesl půl bedny rybiček. To bylo tak strašně dobré! Bábu Olju vzal s sebou. Chtějí z města odejít pěšky.

18. ledna

Jídlo nikde. Voda taky nikde. Je zima. Často sedím v koupelně. Skla nikde. Mříže taky nikde. To zničily granáty. Na podlaze leží sněh.

Hádám se s bábou Ninou. Chtěla by místo dříví pálit knihy! A hádám se i s Baširem. Tahá mě za vlasy. Propadlík protivnej! Juročka vyvádí. Já ale miluju Mansura. Jedině že je to strašně tajné! A aby se to nikdo nedověděl, budu tě, můj deníčku, schovávat za skříň. Protože kdyby tě našel Bašir, hrozí mi doživotní hanba. Ten by to všem vyžvanil.

Mansur je hrdina. Pokouší se sehnat jídlo a střelby se nebojí.

A taky povstalci nastražili na zastávce léčku. Pokáceli stromy, a zatarasili tak cestu transportérům a tankům. Pak na ně házeli zápalné láhve. Postříleli vojáky a zase šli. Kluci z našeho dvora tam utíkali. A říkali, že jeden voják byl ještě naživu. Prosil je, aby ho zastřelili. Neměl nohy. Shořely mu. A sám prosil. Říkal to Ali z vedlejšího bloku. Alimu je třináct. A zabil ho. Pak plakal, protože zabíjet je strašné. Zabil ho z pistole. Babka Nina se křížovala a všichni plakali. Ali dal

ženským dopis. Ten voják tam psal: „Dávej pozor na děti. Sjíždíme ke Groznému. Musíme. Míří na nás naše děla. Když uhneme, bude to zrada. Tak nás rozstřílejí. Jdeme na jistou smrt. Odpusť.“ Ženské chtěly dopis vyhodit, ale maminka ho položila ke knížkám. A slíbila, že ho pošle. Jenže tam nebyla ulice a číslo domu, jen... oblast. Toho vojáka je mi líto. Přes zahrady na zastávku nepůjdu. Leží tam jeho mrtvola a další nebožtíci. Polja

20. ledna

Vojáci střílejí psy. A psi žerou mrtvoly. Po ulicích leží mrtví lidé a mrtví psi. Když jdu kolem, snažím se na to nekoukat. Zavírám oči. Protože když je vidím, křičím a nemůžu se zastavit. Maminka mi nadává. Říká, že jsem zbabělec.

Povstalci bojují proti ruským vojákům. Povstalci jsou lidé, co brání svou vlast. Bába Zoja to říkala. Vnoučkovi báby Zoji je pět let. Jmenuje se Slavik.

Viděly jsme s maminkou strejdu Sultana. Chodil po prázdných krámech a asi hledal jídlo nebo dříví. Jenže nic nenašel.

Boje nekončí. Říká se, že na venkově pobili plno lidí.

P.

21. ledna

Sedím na schodišti na matraci. Kolem se střílí. Palba míří přímo na náš dům.

Včera jsem spala u Aljončiny maminky, tety Valji. U nás není kde. Všichni spí na gauči i po podlaze. Není kam šlápnout.

Proč začala válka? Na podzim jsme s maminkou byly na Pochodu míru.

26. ledna

Jednu paní z našeho domu to zranilo do nohou. Opuchly jí. A člověk ze sousedního baráku má zase utrženou ruku. Když jsme se před palbou schovávali na chodbě, venku granát zasáhlo auto. To auto chtělo z města pryč. Seděli v něm táta, máma a děti. Ta žena byla těžce zraněná a ostatní to zabilo hned. Žena strašně křičela a pak taky umřela. Já ležela na podlaze a zacpávala si uši. Nemohla jsem to poslouchat, jak šíleně křičela. Lidi pak říkali, že byla těhotná. Těla odnesli. Z auta nezbylo skoro nic.

30. ledna

V létě jsme s Aljonkou pochovávaly broučky a žížaly. Každému jsme udělaly hrobeček a místo náhrobku tam zapíchly kamínek. Pak jsme ale ty mrtvolky nenašly. Tak jsem zabila pár dalších broučků a taky je zahrabala. Ať je ten hřbitov krásnější, řekla jsem si. Já husa!

Ale to ještě není všechno. Když jsem chodila za dědečkem do nemocnice na návštěvu, tak jsem udělala něco moc ošklivého. Oklamala jsem ho. Oklamala. To je ošklivé! A Bůh mě za to potrestal. Přišla na nás válka.

2. února

Venku byli vojáci. Rusové. Všechny z domu vyvedli na ulici. Kluky svlíkli donaha a prohlíželi je. Moc jsem se styděla. Proč jim asi vzali šaty? Tetka a babky nadávaly. A vojáci řekli, že hledají stopy. Třeba po řemenu nebo tak něco. Nebo po samopalu. Nakonec jednoho někam odvedli. I když na sobě žádné stopy neměl. Vlastně šel jen tak kolem. Prohlíželi nám doklady.

7. února

Přišli jsme do dědečkova bytu. Tam byli taky Rusové. Podlahy vytrhali, takže parkety tam nebyly. Jen díra v podlaze. A tam si rozdělali oheň. Spálili Puškina!!! Taková hrůza! Děs! Vařili si oběd. Maminka s nimi promluvila. Vynadala jim. Pokyvovali palicemi. A mamka řekla: „Je jim tak osmnáct! Nechápu, co to dělají!“ Já měla dojem, že jsou to dospělí chlapi. Jeden měl dokonce kníry. Bydlí v tom bytě a střílejí.

V dědečkově bytě vybuchl granát z děla. Všechno je rozbité. A televizi rozstříleli vojáci. Ale proč?

15. února

Byly jsme s maminkou na tržišti Berjozka. Prodávaly se tam placky, cigarety a solené okurky. Když se začalo střílet, všichni se rozutekli a poschovávali. Na zpáteční cestě jsme potkaly nějakou babku. Vezla něco na sáňkách. Bylo to příkryté dekou. Maminka si řekla, že je to rakev. Babka se sotva vlekla. Bylo jí tak osmdesát. Pod šátkem šedivé vlasy. Kolem palba. Jenže babka je hluchá, tak to vůbec neslyší. Maminka se rozhodla, že jí pomůže, a přetáhla sáňky na druhou stranu ulice. Pak zafoukal vítr a deka spadla. A my obě koukaly, že to není žádná rakev, ale lednice, úplně nová, ještě zabalená. Babka jí někde ukradla.

23. února

Kradou všichni. Jak teta G, tak teta A, teta Z i strejdové K, Ch a M. Všichni si ráno vezmou kolečko. A jdou. Když se vracejí, vezou koberce. Nebo nádobí. Nebo nábytek. Nekradou snad jen dva tři lidi. Třeba Jurij Michajlovič nekrade a ještě několik sousedů. Jenže další řeknou: „Ruský vojáci kradou!“ To je pravda. „Tak budeme taky krást! Aby majetek nepřišel nazmar.“ A kradou.

Nejpilnější je strejda Polonij z baráku naproti. Dřív pracoval ve vězení. Jako bachař. Ten se s kolečkem otočí pětkrát denně. Má kolem sebe dalších deset kamarádů. Často se hádají, kdo si co vezme. Řvou na sebe přímo před barákem. Z našeho domu se nejvíc snaží teta Amina a teta Rada.

Šly jsme do města – já, maminka, teta Valja a Aljonka. A taky jsme zašly do jednoho domu. Našly jsme tam čaj, tak jsme si každá vzala krabičku. Pak jsem uviděla panenku. Bylo to miminko. Tak jsem si ho vzala. Aljonka zase našla

pastelky. Mamka si nevzala nic. Říkala, že ji div nezabil odstřelovač. Vypálil po ní. To by přece byla ostuda, kdyby vás někdo zastřelil v cizím domě a pak vás tam našli jako zloděje. „Máme plno svých věcí. Ani to není kam dát!“ řekla maminka. „Jdeme domů!“ Tak jsme šly.

25. února

Byla jsem v kostele. Stojí za mostem, za řekou Sunžou. Sunža je kalná a špinavá. Kostel zase po palbě z děl celý nakloněný. Dostal plno zásahů. Všechno kolem vypadá jako po silném zemětřesení – domy to byly dřív, teď z nich zůstaly jen části zdí. V kostele rozdávali sklenice s nasolenými rajčaty a s makarony. Babičky byly ruské a mladší ženy většinou čečenské. A hodně dětí. Babky je okřikovaly. Taky jsem tam viděla Lusju. Ta bydlí v pobořených domech. Zabili jí tátu, mámu i babičku. Lusja si maluje pusu. V jednom rozbitém domě našla rtěnku. Je jí čtrnáct.

Maminka říkala, že do zoo spadla bomba a zvířata pomřela. Já zase viděla psa. Stěpina mu usekla čumák, tak je teď bez čumáku. Všude je plno mrtvých psů.

Lidi taky říkali, že plný zásah dostal domov důchodců a ti tam všichni zahynuli. Jedna teta jeptiška mě zavedla dovnitř a dolů. Ve sklepě byla tma, jen kolem ikon hořely tenké svíčky. Teta jeptiška mi dala rybu a brambory. Tak jsem to snědla. A maminka kolem kostela zametla.

Říkalo se, že ty rajčata a makarony přivezli kozáci. Kozáci jsou lidi, co bydlí někde daleko a tady pomáhají. Protože je válka.

Pak jsme šly s maminkou zpátky. Vojáci hodně stříleli. Ležely jsme na zemi. A uviděly mrtvého ruského vojáka. Zabilo ho to přímo před námi. Zbraň ležela vedle něj. Měl na sobě modrou uniformu. Maminka zašla do dvora, kde stál transportér. A řekla: „Běžte, leží tam váš mládenec!“ Vojáci něco jedli a pili z láhve. A ani se nehnu. Tak jsme šly domů.

Dědečkovi Juriji Michajlovičovi jsme daly trochu rajčat a makaronů. Ten měl radost!

27. února

Jedou tanky a vezou koberce. Snad že do Mozdoku a tam je prodávají. A do Inguška. Tam je taky plno tržišť. Lidi tam nakupují ty nakradené věci. Sousedí loupí a vojáci taky. Dveře jsou kvůli bombám a granátům všude vyvrácené. Když vojáci něco ukrást nechtějí, tak to rozstřílejí, třeba televize a pračky.

Chodíme po městě a sháníme chleba. Jenže není. Nikde. Pytel s moukou už nám došel. Pořád jsem hladová a maminka taky. Naši uprchlíci se vracejí domů a ve svém bytě v druhém patře opravují stěnu. Jsou tam vždycky, dokud se nezačne střílet.

Jednou se stalo, že k domu zajely ruské tanky a my všichni vyběhli ven. Zatím jsme ve sklepě ještě nebyli, ale teď jsme se rozhodli, že tam půjdeme. Strašně se

střílelo. Když jsme byli venku, zavřeli jsme dveře. Tank namířil hlavěň na jeden domovní vchod. Tam přitom byly děti, babičky a tety. Začali jsme tlouct na dveře, jenže nikdo neotvíral. Zavřela jsem oči a řekla si, že jestli vystřelí, tak umřeme. Vystřelil, ale vedle. Netrefil vchod, jen zeď nad ním. Z okolních zahrad začali po tanku střílet povstalci a křičeli: „Váňo, vzdej se!“ Tank začal couvat. Mamce se třásly ruce a dveře otevřít nedokázala. Všichni na ni křičeli: „Leno, rychle! Otevři ty dveře!“ Jenže dveře se po té palbě zasekly. Pak se přece jen otevřely a všichni se nahrnuli do našeho vchodu. A padli na zem. Střílely sem tanky.

3. března

Maminka chodí k velkoobchodnímu skladu. Shání se po dříví. Dříví není, vodu na čaj přitom musíme ohřívat na ohni.

Kolem skladů se bojuje. Pobíhají tam ruští vojáci a povstalci. Mansur šel taky hledat dříví a oni po něm stříleli. Nakonec byl rád, že utekl. Musel vyskočit z prvního patra.

Mansur nosí klobouk. Je to pirát! Opravdický pirát!!! Nejsem schopná říct mu jediné slovo. I když bych moc chtěla. Ale nedokážu to. Stydím se. Někde našel oční stíny a přinesl mi je. Takové mrňavé, v krabičce. Šeříkové. Jako dárek! Pro mě!

Polja

4. března

Slavili jsme svátek Uraza-Bajram! Bába Zina přinesla nasolená rajčata a rýži. Strejda Achmed přinesl pečené brambory. Celou pánev! Opekli je na venkovním ohni. Ani nevíte, jak jsme šťastní! S tetou Valjou a Aljonkou jsme si vyměnili dárky.

5. března

Maminka a strejda Sultan šli do velkoskladu na dříví. Sama se doma bojím. Utíkala jsem přes zahrady za nimi do skladu. Sama. A po železničních kolejích střílel odstřelovač. Kulky dopadaly kousek ode mě. Já ale chtěla najít maminku. Pobíhala jsem tam a volala. Viděla jsem nějaké mrtvolky, ale maminka mezi nimi nebyla a moc blízko k nim jsem jít nechtěla. Ve sněhu ležely i děti. A nějaká babička v šedém šátku.

Konečně jsem našla mámu. Strejda Sultan už se vrátil domů. Maminka pořád hledala dřevo. Ve skladu jsme zašly do malého domku, stály tam staré židle. A vtom začaly střílet tanky. Bumbubum! Hned vedle vybuchl granát. Povalila nás tlaková vlna! Spadala na nás omítka a pár kamenů. Nic hrozného. Vyhrabaly jsme se ven a plazily se pryč. Maminka mi vysvětlila, co se dověděla – že se tu používají taky „tepelné“ miny. Co si člověka najdou, pronásledují ho a pak

rozervou na kousky. Plazila jsem se sněhem a přemýšlela o tom, že mě si taková mina určitě najde, pokrade se za mnou a pak mě roztrhá.

Dlouho jsme ležely u trati. Lítaly kulky, červené a oranžové. Ale pak se nám podařilo proběhnout domů. Nějaké dříví jsme přinesly!

Polja

7. března

Sháněly jsme se s maminkou po jídle. Hledaly jsme, kde se dalo. Když jsme šly do středu města, pořád jsme se zaposlouchávaly, a když letěla mina nebo dělostřelecký granát, hned jsme si lehly.

Potkaly jsme jednu ruskou babičku. Učitelku. Chodila po rozbořených domech a sbírala z nich knihy. Ne věci nebo nádobí – knihy! Ukládala je do vozíku a plakala: „Dějiny se musejí zachránit!“

Člověk vůbec nechápal, odkud se to pořád střílí.

Jídlo jsme žádné nenašly, ale maminka mi za tu dobu povyprávěla o rodině Nikolaje II. Obzvlášť jsem si zapamatovala, jak carské děti vedli na popravu a ty děti jedno po druhém sestupovaly do sklepa. Tak jsem šla a přemýšlela o tom, že se děti zabíjejí ve sklepech. Asi to bude taková tradice. My jsme ve sklepě za tu dobu byly jen jednou. Jinak jsme při těch věčných přestřelkách pořád doma. Když nás zabijou, tak aspoň doma. Nenávidím sklepy!

11. března

Úplně se mi roztrhaly boty. Nohy mám celé mokré. A není si co jiného about. Tak jsem se sebrala a vlezla do cizího domu. I když jsem dala mamince čestné slovo, že to dělat nebudu. Jenže jsem tam zašla, abych se podívala po těch botách. Jen jsem si nevšimla, že poklop do sklepa je otevřený. Ale ty boty jsem najednou zahlédla. Ležely na pohovce. Zakoukala jsem se na ně tak... že jsem spadla. Do sklepa. Naštěstí ne až dolů. Kdybych žuchla dolů, je po mně. Schůdky ani žebřík tam nebyly, hloubka tak tři metry a dole beton. Stihla jsem se zachytit rukama za okraje díry. Vylézt jsem ale nedokázala. Neměla jsem sílu. Nohy mi visely dolů. Pomocť mi neměl kdo. Nikdo nevěděl, že jsem šla do cizího domu pátrat po botách. Držela jsem se, až mi zběhaly prsty. A najednou ke mně přišel čečenský děda. Bála jsem se, že mě skopne dolů a já tam umřu, ale on mi podal ruku. Vylezla jsem ven.

„Co tu děláš?“ zeptal se mě.

„Chtěla jsem si vzít ty boty,“ přiznala jsem se.

„To se nestydíš krást?“ zeptal se mě děda. Zrudla jsem jako rajče. „Sem tě nohy zanést neměly! Škaredou cestu si našly!“ vykřikl děda. „Je to hřích! Hřích!“

„Tohle jsem ještě nikdy neudělala. Dneska poprvé...“

„Jenže i poprvé je to hanba!“ přerušil mě děda. „Hanba!“

A pak si všiml roztrhaných křápků, co jsem měla na nohou. Šel k pohovce a boty zvedl. A hodil je přes celou místnost. „Na!“ řekl mi. „Vezmi si je. Mou

rodinu to celou pobilo. Dcerka a vnučátka jsou mrtví. V tomhle domě už nikdo žít nebude. Všichni jsou tam!“ ukázal nad sebe.

Řekla jsem jen: „Promiňte...“ a šla jsem pryč. V těch svých roztrhaných botách. Pak jsem se rozběhla. Chtělo se mi utéct. Narazila jsem na mrtvolu. Ještě před půlhodinou tu nebyla. A teď ano. Chlap, asi tak čtyřicetiletý. Rus. Civilista. Ležel a díval se na mě modrýma očima. Hned vedle se válel kýbl. Šel pro vodu. Nejspíš ho zabil odstřelovač.

Maminka našla zavařeninu a nesla ji v tašce. „Kde tě čerti nosí?“ zeptala se. Tak jsem jí to řekla. Vrazila mi pohlavek. Přímo nad tím nebožtíkem. Až mi v očích zajiskřilo. Přišlo mi to moc líto.

„Kromě jídla se nikde nic brát nesmí!“ řekla mi přísně.

Pak našla deku, co se jen tak válela na ulici. Mrtvého přikryla a šly jsme domů.

Polja

12. března

To byly věci! Šly jsme s maminkou přes most do kostela. Most byl napůl spadlý do vody. Protože ho trefila bomba. Ale po druhé půlce se jít dalo. Na protější břeh.

Kousek od mostu je taky prezidentský palác a zničený hotel Kavkaz. Jenže na mostě stojí dělo a kolem něj vojáci, Rusové. Rozestavili si tu židle a sedí na nich. Teď je to jejich most. No a my jsme šly obě do kostela a byly jsme už uprostřed mostu. A najednou koukám, že po dalším mostě kus od nás běží povstanci. Hned jsem je poznala, protože na hlavách měli zelené pásy. Začali střílet z takové zelené roury, co se položí na rameno. Přímo po nás! Z jednoho mostu na druhý! To byla taková rána! A začalo hořet. Všichni padli na zem. Vedle nás šla nějaká paní s klukem, Čečenci to byli. A děda s babkou, Rusové. A my. Všichni jsme šli do kostela, protože tam se někdy rozdávalo jídlo. Když ho kozáci přivezli.

To byla taková palba! Takový boj! Vojáci začali střílet z děla na ten druhý most, po povstalcích. Dělo bylo obrovské! Na kolech! Když střílelo, tak se země třásla jako při zemětřesení. Ležela jsem a křičela strachy. Maminka mě popadla za límec a táhla mě do rozbořeného hotelu Kavkaz. Do trosek přiběhli i další lidi z mostu. Leželi jsme tam na podlaze. A střelba byla silnější a silnější. Já se tak strašně bála! Myslela jsem, že to přichází smrt. A že se to obešlo i bez „tepelné“ miny. Stejně budu zabitá.

Hotel byl úplně zničený. Zasáhly ho tisíce nábojů. Zdi vypadaly jako krajka. Pod nohama všude betonový prach. Leželi jsme tam asi dvě hodiny. Tak jsme se seznámili. Kluk plakal. Tiskl se k tetě Asje. Ta ležela na podlaze a objímala ho. A děda Boris nás všechny utěšoval. Říkal, že sem se palba nedostane. Tak to přeče nebývá, aby to zabilo všechny naráz. Každý máme svůj osud!